

СТАНОВИЩЕ

На Коалиция „България – зона, свободна от ГМО“,

Относно: проект на Закон на храните 2017 относно етикетиране и проследяемост на продукти „Без ГМО“.

Подписаните организации от години активно работят по темата Генетично модифицирани организми (ГМО) и тъй като Законът за храните е (ЗХ) един от основите в областта, извършихме собствен анализ на Законопроекта за храните 2017 (наричан от тук нататък ЗПХ) и на база на него изразяваме настоящото становище, свързано с етикетиране и проследяемост на продукти „Без ГМО“.

Водени от аргументите по-долу предлагаме между първо и второ четене на Законопроекта да бъде върната първоначалната редакцията на текста като чл. 85 следва да бъде една алинея, а именно:

„Условията и редът, при които храните могат да носят етикет "БЕЗ ГМО", се определят с наредбата на Министъра на земеделието, храните и горите“

Препоръчваме в Преходни и заключителни разпоредби на ЗПХ да се въведе едногодишен срок за разработване на наредбата по предложения от нас с редакция чл. 85, а на бизнес операторите да бъде разрешено да използват израза „без ГМО“ за продукти без животински съставки в случаите, когато могат да докажат липсата на ГМО в продуктите до въвеждане на стандарта.

Отчитайки опитът и законодателството в други страни членки на ЕС, смятаме, че подобна законова регулация не изисква нотификация на Европейската комисия и законодателният процес, свързан с приемането на новия Закон за храните няма да бъде затруднен.

Считаме, че със сегашният текст на чл. 85 от ПЗХ е избран неработещ модел. Предлаганата регулация за продукти „Без ГМО“ е неясна и не се посочва изрично създаването на национален стандарт (обхващащ цялата верига от фермер до потребител). От една страна в законопроекта се говори за наредба, а от друга - се предлага въвеждането на добри производствени практики за произведено „БЕЗ ГМО“, които да се разработват от браншовите организации и съюзи и да се одобряват от министъра на земеделието, храните и горите. Ние изцяло се противопоставяме на този подход и предлагаме такъв стандарт да бъде уреден на ниво нормативен акт - специална наредба, разработена от МЗХГ при участието на всички заинтересовани страни: браншови, природозащитни организации, организации за защита на потребителите. Съображенията ни са следните:

- Някои страни-членки на ЕС уреждат доброволните си стандарти „Без ГМО“ с нормативни актове. В Германия – със закон¹, а във Франция и Австрия с наредби на министерства, а Инициативата „Дунавска соя“, в която България е активен член, е приела стандарт, който е приет в Словения, Унгария и част от Италия.

- Съществуващият текст по никакъв начин не задължава, а и няма как да задължи браншовите организации да разработят такива добри производствени практики, което поставя под въпрос дали тази политическа воля изобщо ще се реализира и ще заработи регулацията на продукти „Без ГМО“. По-конкретно, ако даден бизнес оператор има желание и възможност да предлага продукт, без употреба на ГМО и иска да постави на етикета си надпис „Без ГМО“, но ако браншовите организации в неговия сектор не са разработили най-добри производствени практики, то това негово желание няма да може да се реализира.

- Създава се възможност различни браншови организации да създадат различни стандарти както за отделни процеси по хранителната верига, така и за крайните продукти. Това може да доведе до различия и по същество различни стандарти, но с еднакво обозначение за крайния потребител. От една страна това няма да реши проблемите с несигурността на потребителите и в крайна сметка поставя под риск изцяло въвеждането доброволно на такива системи от бизнеса. Съществува и голяма вероятност различните стандарти да влязат в конкуренция по между си, която да даде предимство на този с по-ниските гаранции и разходи, т.к. за бизнеса това ще бъде по-икономически предпочитания, ако накрая всеки дава правото на едно и също обозначаване на продуктите.

- В ръцете на браншовите организации ще остане и контрола по спазването на такива добри производствени практики, което ще лиши потребителите от защитата, която държавата би могла да им предостави с един нормативно въведен стандарт, при чийто контрол ще бъдат отговорни държавни институции (БАБХ и КЗП например). Изцяло не е ясно и какво ще следва, ако бизнес оператор се отклони от спазването на стандарта.

- Има възможност редица заинтересовани граждани, граждански и потребителски организации да останат извън процеса на създаване и евентуална следваща промяна на стандарта при необходимост. Това допълнително ще подкопае доверието в такъв стандарт и съответно ще лиши бизнеса от стимул за прилагането му. Обръщаме внимание, че във всички европейски страни, където има въведени такива стандарти е установено, че той работи добре, само ако всички заинтересовани страни са включени равнопоставено. Считаме, че създаване на работна група към МЗХГ за създаване на наредба е най-удачният вариант за преодоляване на този дефицит. Подобно е мнението и на мнозинството от българите, изразено в публикуваното през м. ноември 2017 г. от Екологично

---

¹ http://www.gentechnikfrei.at/downloads/04_gmo_free_comparison_study-a-d-f-i_fin_11102012.pdf

сдружение За Земята **национално представително проучване относно нагласите на потребителите към ГМО², според което 82,6% от българите искат стандартът да се разработи от всички заинтересовани страни, включително граждански организации, научни институти и др., а едва 5,8% смятат, че той следва да бъде подготвен само от браншовите организации.**

Основните виждания на Коалиция „България – зона, свободна от ГМО“ относно регулацията на храни, произведени без ГМО са:

- следва да бъде въведена регулация с национален стандарт, определен с нормативен документ (наредба на МЗХГ) при равнопоставено участие на всички заинтересовани страни (браншови организации, потребителски и други граждански организации, работещи активно по темата ГМО, научни институти и др.);

- следва да бъде доброволен за бизнеса стандарт, който е и контролиран от държавата чрез частни подизпълнители - стандартът следва да обхване и продукти, произведени от животни и последните следва да не са хранени с фуражи, произведени от или съдържащи ГМО;

- стандартът следва да гарантира нулево присъствие на ГМО по веригата на производство на храните.

Обръщаме внимание на народните представители, че темата е изключително важна, най-малкото поради следното:

1. При провеждания официален контрол от БАБХ през последните години се отчита, че за периода от 2012 г. до 2016 г. 4% процента от изследваните за съдържание на ГМО храни съдържат такова под 0.9 % (за 2014г. и 2015 г. те са около 10%). Съгласно българското и европейското право за тях не съществува задължение за етикетиране за съдържание на ГМО. За същия период в 50% от тестваните фуражи се открива съдържание на ГМО над 0.9% (средно съдържание около 5% за продукт), а при 4% от тестовите се открива съдържание на ГМО под 0.9%.

Това означава, че **на практика българските потребители консумират директно (в случаите с храните) или „индиректно“ (в случаите с фуражите) ГМО, без да са информирани за това.** Предвид, че законодателство на ЕС не позволява други мерки за промяна на този факт чрез въвеждане на по-строги правила за задължително етикетиране (например за храни и фуражи, съдържащи ГМО и под 0.9%, както и на храни, произведени от животни, хранени с ГМО фуражи), един от основните варианти за по-информиран избор на потребителите се явява доброволното етикетиране на продукти, които гарантирано са произведени, без употребата на ГМО по цялата верига. Това се доказва и от практиката на редица европейски страни, които са въвели такъв

---

² http://zazemiata.org/v1/Novini-CHetene.368.0.html?&tx_ttnews%5Btt_news%5D=422&cHash=a09dd52be8317d6d96eba768551743a1

стандарт. Публикуваното от Екологично сдружение „За Земята“ национално представително проучване³ показва, че **74.9% от българите искат въвеждане на стандарт „Без ГМО“, а процентът на българите, които желаят стандартът да гарантира, че и животинските продукти са произведени без употреба на ГМО във фуражите е още по-висок: 78.4%.**

Към момента в България единствено биопродуктите дават тази гаранция. Но тъй като все още тяхната консумация е с нисък дял, считаме че е необходимо да бъде въведен доброволен стандарт за конвенционални хранителни продукти „Без ГМО“. Въвеждането му се налага и заради неяснотата какво стои зад претенцията на продуктите, които към момента използват такъв или аналогичен надпис на опаковките си. Вече имаме и прецедент БАБХ да открие съдържание на ГМО дори над 0.9% при соев продукт, носещ такъв надпис.

Най-доброто решение е прилагането на законодателство, което вече работи в други страни на ЕС.

21.11.2017

Коалиция „България – зона, свободна от ГМО“

---

³ http://zazemiata.org/v1/Novini-CHetene.368.0.html?&tx_ttnews%5Btt_news%5D=422&cHash=a09dd52be8317d6d96eba768551743a1